

πάθη καὶ νὰ δημιουργῇ περιπτώσεις. καθιστώντας δυσχερῆ τὴν διάκρισιν τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἐνῶ αὕτη ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐδιάκριτος καὶ πλατεῖα. Τώρα ὑποθέτω ὅτι θέλετε ν' ἀναχωρήσετε.

— Μάλιστα, κυρία μου.

— Ἔστω. Ἀλλὰ περιμενεῖτε ἀκόμη δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ὅπως ἡ ἀναχώρησις αὕτη μὴ ὁμοιάζῃ φυγὴν, ἥτις μεθ' ὅσα ὁ κόσμος δὲν ἔλειψε νὰ παρατηρήσῃ ἤθελεν ἔχει τι τὸ γελοῖον καὶ ἴσως ὑβριστικόν. Τοῦτο σὰς τὸ ζητῶ ὡς θυσίαν. Ἄλλως τε σήμερον γευματίζομεν εἰς τοῦ κ. Βρεῦλῆ, ὅπου σὰς δίδω τὴν ἄδειαν νὰ μὴν ἔλθετε. Τοῦτο εἶναι κέρδος μιᾶς ἡμέρας. Αὐρίον θὰ προσπαθῇσω νὰ οἰκονομήσω τὰ πράγματα ὅπως κάλλιον δυνηθῶ καὶ μεθαύριον ἀναχωρεῖτε.

Οὕτω λοιπόν, Παῦλε, θέλω σ' ἐπανιδεῖ μετὰ τρεῖς ἡμέρας· καὶ ἔχω μεγάλην τούτου ἀνάγκην· καθότι οὐδέποτε ἤσθάνην τὴν μόνην καὶ διακκεστέραν ἐπιθυμίαν νὰ σφίξω τὴν χεῖρά σου καὶ ν' ἀκούσω τὴν φωνὴν σου λέγουσαν: «Ἐκαμες τὸ χρέος σου».

[Ἐπεταὶ συνέχεια]

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Κατάκορφα τὸ βράδυ βράδυ στὰ βουνὰ
ὅταν ὁ ἥλιος βασιλεύῃ δοξασιμένος
μὲ φωτοδόλα σύννεφα στεφανωμένος,
καὶ πλέει ὁ κόσμος σὲ πελάγη φωτεινά.

Τὸ βράδυ βράδυ στοῦρανοῦ τὴν ἀγκαλιά,
σὰν σὲ καθρέφτη φλογερὸ ζωγραφισμένα,
στέκουν τὰ δένδρα τοῦ βουνοῦ σκοτεινια-
σμένα,
ἀκίνητα στὰ ὕψη των, στὴ σιγαλιά.

Μοιάζουν μὲ μαύρους, ρασσοφόρους καλο-
γύρους,
ποῦ πέμπουνε τὴν βραδυνή των προσευχή
ἀπ' τὴν ἀγία, τὴν ὁλόφωτη ψυχὴ,
ὁρθοὶ στῶν χρόνων τοὺς ἀναριθμήτους
γύρους.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΓΡΑΦΟΙ

Ὁ τύπος τοῦ *ρεπόρτερ* δὲν εἶνε γνωστὸς παρ' ἡμῖν—δὲν εἶνε γνωστὸς διότι δὲν ὑπάρχει. Ὅπως ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν θεωρεῖται ἀκόμη ὥριμος πρὸς παραγωγὴν μυθιστορήματος—οὕτω καὶ ἡ ἑλληνικὴ δημοσιογραφία δὲν κατέστη ἀκόμη ἱκανὴ νὰ παραγάγῃ τὸν *ρεπόρτερ*, δηλαδή τὸν περίεργον ἐκείνον τύπον, τὸν διεισδύοντα παντοῦ, τὸν παρουσιάζομενον εἰς ὅλας τὰς συναθροίσεις, ὅπου ὑπάρχει εἰδήσις πρὸς ἄγρον, τὸν βλέποντα ἄνευ προτιμῆσεως βασιλεῖς

καὶ κακούργους, ἀρκεῖ νὰ πρόκειται ν' ἀκούσῃ τίποτε περίεργον ἐκ τοῦ στόματός των, διερχόμενον ὄρη, πόλεις καὶ θαλάσσας, μὲ μίαν μολυβδίδα καὶ μὲ ἐν σημειωματάριον ἀνὰ χεῖρας.

Ὁ τύπος οὗτος τοῦ συλλέκτου τῶν εἰδήσεων, ὅστις κινδυνεύει νὰ κατακτήσῃ ὅλον τὸν χρόνον τῶν ἐφημερίδων, ἀνεπτύχθη ἰδίως εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τὴν χώραν τῶν νεωτέρων θαυμάτων.

Γνωρίζετε ἴσως τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ τυπικὸν ἐκείνου ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον ὁ Jules Verne ἀπηθανάτισεν εἰς ἐν τῶν γοητευτικωτέρων μυθιστορημάτων του, τὸν *Μιχαὴλ Στρογῶφ*. Δύο ἀνταποκριταὶ ἐφημερίδων παρηκολούθουν ἐκστρατεῖαν τινὰ Ρώσων κατὰ τῶν Τατάρων. Οἱ Ρῶσοι πολιορκοῦν μίαν πόλιν καὶ κυριεύουν αὐτήν. Ὁ εἰς τῶν δημοσιογράφων, συλλέξας ὅσας ἡδύνατο πληροφορίας, ὁρμᾷ ἐφιππος πρὸς τὸ πλησιέστερον τηλεγραφικὸν γραφεῖον, διὰ νὰ διαβιβάσῃ τὰς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἰδήσεις. Ἀλλ' ἐκεῖ βλέπει ἐνθρονισμένον τὸν συνάδελφόν του, ὅστις γράφων προχείρως ἐπὶ τῶν διαδοχικῶς ἀποσπωμένων φύλλων τοῦ σημειωματαρίου του, δίδει ταῦτα εἰς τὸν τηλεγραφετήν. Προσπαθεῖ καὶ αὐτὸς νὰ διαβιβάσῃ τὴν ἐκθεσὶν τοῦ μεταξὺ τῶν διαλειμμάτων, τὰ ὁποῖα τοῦ ἀφίνει ὁ συνάδελφός του, ἀλλ' ὁ τηλεγραφετὴς τοῦ δηλώνει ὅτι ἡ γραμμὴ εἶνε κατεληγμένη καὶ κατ' αὐτά: «—Ποῖος τηλεγραφεῖ;—Ὁ κύριος.—Καὶ τί τηλεγραφεῖ;—Τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον!—» Ὁ ἐφευρετικὸς ἀνταποκριτής, διὰ νὰ μὴ διακοπῇ ἡ προτεραιότης του, εἶχε σοφισθῇ νὰ τηλεγραφῇ πρὸς τὴν ἐφημερίδα του τὴν *Καινὴν Διαθήκην*, κερδίζων ἐν τῷ μεταξὺ καιρὸν διὰ νὰ συνεχίσῃ τὰ περὶ τῆς μάχης τηλεγραφήματά του. Τὸ εὐφυνὲς τοῦτο τέχνασμα ἐστοίχισεν ὑπὲρ τὰς 25,000 φράγκων εἰς τὴν ἐφημερίδα του. Ἀλλὰ τί σημαίνει ἀφοῦ ἐξήσφαλσε τὴν προτεραιότητα τῶν περὶ τῆς μάχης εἰδήσεων της. Αὐτὸ ἦτο τὸ πᾶν!

Τί εἶνε ὁμῶς τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἐνός ἥρωος μυθιστορήματος, ἐπὶ τέλους, παραβαλλόμενον πρὸς ἄλλους πραγματικὸς ἄθλους τῆς καινοθρησίας; Ἀγγλος *ρεπόρτερ* τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1848, ὅτε ὁ τηλεγράφος ἀκόμη δὲν εἰλειτούργει, ἐξέρχεται ἐκ Παρισίων ἐφιππος, φθάνει εἰς Καλαί, ἐπιβαίνει μικρὰς λέμβου, διέρχεται τὴν Μάγχην καὶ σχεδὸν φθάνει ἡμιθανὴς εἰς Λονδίνον, διὰ νὰ φέρῃ εἰς τὸν *Τάϊمز* τὴν εἰδήσιν τοῦ ἐκθρονισμοῦ τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου. Ὁ μεγαλοφυὴς Ἀγγλος δὲν εἶνε ἀρὰ γε καὶ αὐτὸς ἄξιος ἐνός ποιήματος τοῦ κ. Ἀριστομένους Προβελεγγίου, ὅστις ἔψαλε μὲ τὴν μεγάλην μεγαλοπρέπειαν τὸν Ἀγγελον τοῦ Μακραθῶνος;

Καὶ ὁμῶς ἡ τέχνη τότε διετέλει ἀκόμη εἰς τὰ σπάργαντα. Ποῖα κατορθώματα σήμερον, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἐξαφανισθοῦν μὲ τὴν ἐφήμερον τοῦ τύπου φήμην, ἀλλὰ θὰ ζήσουν καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ; Εἰς *ρεπόρτερ*, ὁ Στάνλεϋ, ἀνεῦρε τὸν Λιβηγκστώνα, αὐτὸς δ' ὁ ἴδιος ἔφερε πρὸ διετίας εἰς τὴν ἐκλαμβὸν Εὐρώπην τὴν θαυμαστὴν διήγησιν ταξειδίου, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πρὸς ἀπόσπασμα τῶν *Χιλιῶν καὶ Μιάς Νυκτῶν*.

Αἱ ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες διοργανώσονται ἐπιστη-

μονικὰς ἐκστρατείας εἰς τὸν Βόρειον Πόλον, τῶν ὁποίων οἱ ἀρχηγοὶ εἶνε ἐπιστήμονες ἐνδοξοί. Ὁ ἀμερικανικὸς τύπος στήνει ἀκόμη δι' ἰδίων δαπανῶν μεγαλοπρεπῆ τηλεσκοπία, προετοιμάζων ἡμῖν, τίς οὐκ οἶδεν, τίνας οὐρανίους ἐκπλήξεις. Ἡ δημοσιογραφία δὲν ἀρκεῖται πλέον εἰς τὴν γῆν! Ἡρξισε νὰ ὑψῶνῃ τὰ βλέμματα πρὸς τὸ ἄπειρον — καὶ ποῖος εἰξεύρει ἂν δὲν θὰ εὐρεθῇ ἐπὶ τέλους καὶ ὁ καινοθῆρας, ὅστις θὰ κάμῃ ἐν μικρὸν ταξειδίῳ μέχρι τοῦ Ἀρεως καὶ θὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς πληροφορήσῃ τί εἶνε αἱ περιφημοὶ διώρυγές του, ἂν ὁ πλανήτης οὗτος κατοικῆται καὶ ἂν οἱ κάτοικοί του εἶνε (ὡς εἰκάζει ὁ Φλαμμυριὸν) ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἐλαφρότεροι ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Γῆς — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁμολογῶ ὅτι μέχρι τοῦδε ἐφανταζόμεν ὀλίγον δύσκολον.

Σήμερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐφημερίδων ὑπάρχουν τὰ λεγόμενα τηλεγραφικὰ πρακτορεῖα. Τὰ δύο ἰσχυρότερα ἐν Εὐρώπῃ εἶνε τὸ πρακτορεῖον Χαθῆς καὶ τὸ πρακτορεῖον Ρέουτερ. Μία μικρὰ διακλάδωσις τοῦ πρώτου φθάνει καὶ μέχρις ἡμῶν. Ἐχουν παντοῦ ἀνταποκριτάς, πολλάκις... (ὅχι ὅλους δυστυχῶς)... ἄδρως ἀμειβομένους. Δὲν ὑπάρχει εἰδήσις, κάπως ἐνδιαφέρουσα, τὴν ὁποίαν νὰ μὴ διαβιβάζουν εἰς τὸ πρακτορεῖόν των, ἐπὶ οἰκδῆποτε χρηματικῇ θυσίᾳ. Ἄλλ' αἱ ἐφημερίδες, αἱ μεγάλαὶ ἐφημερίδες, δὲν ἀρκοῦνται εἰς τοῦτο. Ἐχουν τοὺς ἰδιαιτέρους ἀνταποκριτάς των καὶ, ὅπερ σπουδιαιότερον, τὰ ἰδιαιτέρα τηλεγραφικὰ σύμματα των. Τὸ ἰδιαιτέρον σύμμα μᾶς ἐφημερίδος συνίσταται εἰς τοῦτο. Ἀντὶ ὠρισμένης ἀμοιβῆς παραχωρεῖται εἰς αὐτὴν καὶ ἑκάστην, ἐπὶ τόσῃ ὥρᾳ, ἢ ἀπὸ μᾶς πόλεως εἰς ἄλλην γραμμὴ. Ὁ ἀνταποκριτής τῆς τοποθετεῖται ἐνώπιον τοῦ τηλεγραφικοῦ χειριστήρος καὶ μετὰ μίαν ἢ δύο ὥρας οἱ ἐν Λονδίνῳ π. χ. γνωρίζουν ἀκριβῶς ὅ,τι διατρέχει ἐν Παρισίοις. Ὅσοι ἔρριψαν τελευταίως, προκειμένου περὶ τῶν σκανδάλων τοῦ Παναμά, τὸ βλέμμα εἰς ἀγγλικὴν ἐφημερίδα, θὰ ἡύρον τηλεγραφικῶς εἰς τὰς στήλας τῆς εἰκόνα πολὺ πληρεστέραν τῆς μονομεροῦς καὶ ἀτελοῦς, τὴν ὁποίαν ἡδύνατο νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀνάγνωσις ἐνός ἢ δύο γαλλικῶν φύλλων. Γεγονότα, ἐπεισόδια, κρίσεις, σχόλια, ἀπεικονίζοντο εἰς τὰ τηλεγραφήματα τοῦ Βλῶβιτζ μετὰ τῆς τελειότητος στιγμιαίου φωτογραφήματος. Ἄλλ' αἱ ἐφημερίδες δὲν ἀρκοῦνται πλέον εἰς τὸν τηλεγράφον. Ἐχουν καὶ τὸν τηλεφωφὸν των. Τὸ πρακτορεῖον Χαθῆς διατηρεῖ πολὺ ὥρον τηλεφωνικὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Παρισίων καὶ Βρυξελλῶν. Ἀνεγίνωσκα δὲ τελευταῖον ὅτι ἡ Βελγικὴ Ἀνεξαγορησία ἐτοποθέτησεν εἰς τὰ ἐν Βρυξελλαῖς γραφεῖά της τὴν τηλεφωνικὴν συσκευὴν, τὴν γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα θεατρώφωνον, δι' ἧς, δωρεάν, θὰ παρακολουθῇ τις τὰς παραστάσεις τῶν παρισινῶν θεάτρων!... Θαυμάζετε! καὶ ὅμως ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ρεπορτάζ δὲν εἶπεν ἀκόμη τὴν τελευταίαν λέξιν του.

Καὶ τί διαγωνισμὸς μεταξὺ τῶν διαφόρων ρεπόρτερ, τί ἐπινοήσεις, τί μηχανήματα, τί δόλοι, διὰ νὰ πᾶρουν πρῶτοι μίαν εἰδήσιν, διὰ νὰ ἴδουν πρῶτοι τὸν ἥρωα τῆς ἡμέρας καὶ νὰ συνομιλήσουν μετ' αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξατράλίσουν τὴν προτεραιότητα

τῆς δημοσιεύσεως μιᾶς εἰδήσεως! Ἀληθινὰ εἰδησεοδρομαῖαι, ὅπου τὸ γέρας μένει εἰς τὸν εὐφύστερον, τὸν πολυμηχανώτερον, τὸν ὑπομονητικώτερον, τὸν σωματικῶς εὐρωστότερον πολλάκις. Περὶ τοῦ Ἀρχιδούδου Φόρβες, τοῦ περιφήμου Ἀγγλοῦ ἀνταποκριτοῦ, ὅστις ἀνήγγειλε τὴν πτώσιν τοῦ Σεδᾶν εἰς Λονδίνον εἰκοσιτέσσαρας ὥρας πρὶν μάθουν αὐτὴν ἐν Παρισίοις, διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὸν ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον ἐπὶ ἑξ ἡμέρας δὲν ἤλλαξεν ἐνδύματα, ὅταν δ' ἐπὶ τέλους ἐξέβαλεν αὐτά, ὡς ὑποκάμισον κατέπεσεν ὁμοῦ καὶ τὸ δέρμα του. Εἶχεν ἀπογυμνωθῇ ὡς ὄφις! Ἐσχάτως ἀκόμη ὁ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτής τοῦ Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης Στάγ-χωπ, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις παρευρισκόμενος κατὰ τοὺς γάμους τοῦ ἡμετέρου Διαδόχου ἐν Ἀθήναις, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν προτεραιότητα τῆς διαβιβάσεως τῶν τηλεγραφημάτων του, κατέθεσεν εἰς τὸ τηλεγραφικὸν γραφεῖον ἐγγύησιν δεκακισχιλίων φράγκων, δὲν ἐνεβολιάσθη δι' αὐτοῦ χολέρας καὶ δὲν ἔζησεν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας εἰς ἐν τῶν νοσοκομείων τοῦ Ἀμβούργου, ἐνθα ἐνοσηλεύοντο χολεριῶντες, διὰ ν' ἀποδείξῃ τὸ λυσitelές τοῦ κατὰ τῆς χολέρας ἐμβολιασμοῦ; Βλέπετε ὅτι ἔχει καὶ τὸ ρεπορτάζ τοὺς ἥρωάς του, τόσον μᾶλλον γνωστοτέρους, ὅσον οἱ ἴδιοι ἥρωες φροντίζουν νὰ ἐπιβάλλουν εἰς τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ κατορθώματά των. Ἀχιλλεῖς ἄμα καὶ Ὀμηροί.

Τί δὲ σὰς λέγει πάλιν ὁ ἄλλος Ἀμερικανὸς ἐκεῖνος καινοθῆρας, ὅστις, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς εἰσόδου εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον διασῆμου προσώπου, — τοῦ στρατηγοῦ Γράντ νομίζω — εἰσέρχεται εἰς αὐτὸν διὰ τῆς καπνοδόχου, τὰ βλέπει ὅλα, ἀνακαλύπτει προσθέτως ἐντὸς τοῦ ὑψηλοῦ πύλου τοῦ ἱερέως καὶ τὸν ἐπικήδειον τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἐκφωνήσῃ οὗτος, τὸν ὑπεξαίρει καὶ τὸν δημοσιεύει εἰς ἑκτακτον παράρτημα, ἐνῶ ὁ αἰδεσιμώτατος, χάσας τὸ χειρόγραφόν του, ἀναγκάζεται νὰ εἴπῃ ὀλίγας λέξεις ἐκ τοῦ προχείρου μόνον πρὸ τοῦ τάφου τοῦ ἐπισήμου νεκροῦ; Ἡ ὁ τρίτος ἐκεῖνος, ὅστις ἀνακαλύπτων εἰς μίαν ὁδὸν τοῦ Σικάγου ἐν πτόμα, φροντίζει νὰ τὸ ἀποκρύψῃ, λαμβάνει ὅλας τὰς σημειώσεις, συντάσσει τὸ συγκινητικώτατον τῶν ἄρθρων καὶ δὲν ἀναγγέλλει τὸ ἐγκλήμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν, εἰμὴ ἀφοῦ ἐδημοσιεύθῃ τὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος τὸ περιέχον τὴν δραματικὴν ἀφήγησιν ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Μυστηριώδης δολοφονία ἐν Σικάγῳ. — Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ πτώματος ὑπὸ ἐνός τῶν συντακτῶν μας». Δικαίως ἐλέγχθη περὶ τῶν ρεπόρτερ αὐτῶν, ὅτι εἰς ἡμέρας ἐλλείψεως ὕλης, εἶνε ἱκανοὶ ν' αὐτοκτονήσουν — συντάσσοντες ἐκ τῶν προτέρων τὴν διήγησιν τοῦ θανάτου των — διὰ νὰ προσφέρουν μίαν ἐνδιαφέρουσαν εἰδήσιν εἰς τὰς ἐφημερίδας των. Ἐκ τοῦ ρεπορτάζ πάλιν ἰδιαιτέρος καὶ σημαντικὸς αὐτοῦ κλάδος εἶνε ἡ συνέντευξις, τὸ ἰντερβιού. Τί τεχνάσματα διὰ νὰ πεισθῇ ὁ ἥρωας τῆς ἡμέρας νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν βάσανον τῆς ἀνακρίσεως αὐτῆς; Ποία κατανάλωσις ἐπιμονῆς, ὑπομονῆς, αὐθαδεῖας διὰ νὰ συγκατανεύσῃ νὰ δεχθῇ τὸν ρεπόρτερ. Τόσον ἐγκλιματίσθη εἰς τὰ νεώτερα ἦθη ἡ συνέντευξις, ὥστε πᾶς ὅπως δῆποτε γνωστὸς πολί-

τευτής, ἐπιστήμων ἢ λόγιος ἐν Εὐρώπῃ ἔχει ἀριερώσει ὠρισμένας τῆς ἡμέρας ὥρας, μίαν ἢ δύο, εἰς τὴν ἐνασχόλησιν αὐτὴν τοῦ ν' ἀπαντᾷ εἰς τὰ θέματα καὶ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια τοῦ παρουσιάζοντος πρὸς λύσιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐφημερίδων. Ὁ Ρενάν, τοῦ ὁποίου ἡ πλήρης θεληγήτρου συνουμία καὶ ἡ πρωτότυπος χάρις εἴλκυον, ὥς τὸ φῶς τὰς πεταλούδας, τοὺς ρεπύοτερο, ἐδέχετο τὸν εἰσερχόμενον φιλοφρονέστατα, τὸν ἐκάθιζε πλησίον του καὶ τὸν ἠρώτα :

— Πές μου, πῶς πληρώνεσαι εἰς τὴν ἐφημερίδα σου ; Μὲ τὸ ἄρθρον ἢ μὲ τὸν μῆνα... Ἄν πληρώνεσαι μὲ τὸ ἄρθρον θὰ σοῦ ὁμιλήσω μιστὴ ὥρα, διὰ νὰ πάρῃς τοῦλάχιστον ἑκατὸν φράγκα. Ἄν μὲ τὸν μῆνα, τότε δὲ σὲ μέλει πολὺ καὶ διὰ τὴν ἑκτασι. Θὰ σὲ κρατήσω ὀλίγα μόνον λεπτά.

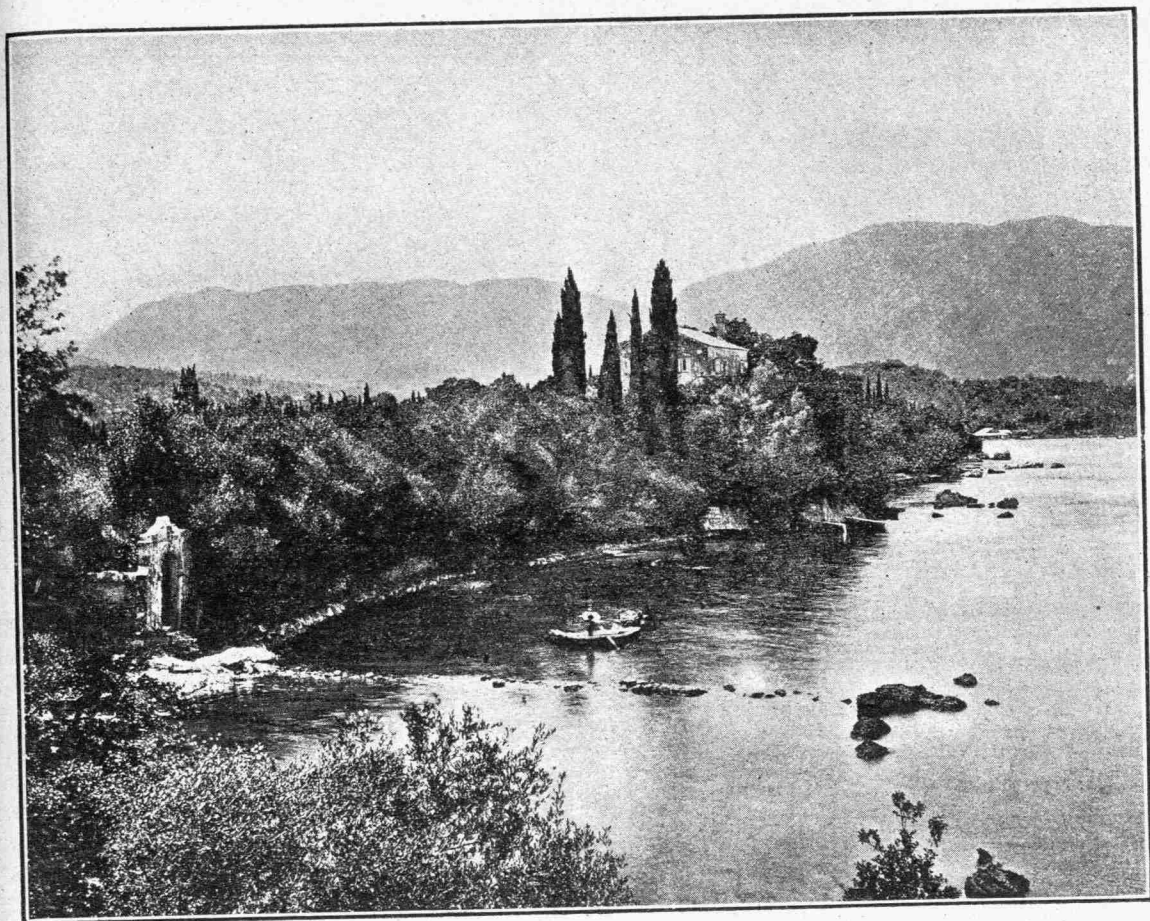
Δυστυχῶς ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες δὲν δέχονται τοὺς καινοθῆρας μὲ τὴν φιλομειδῆ αὐτὴν συγκατάθεσιν τοῦ γηραιοῦ φιλοσόφου καὶ πολλάκις τοὺς ἀποπέμπουν μετὰ σκαϊότητος σκληρᾶς. . . Οἱ καινοθῆραι τοὺς ἐκδικοῦνται δημοσιεύοντες κατὰ πλάτος καὶ μῆκος εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν τὴν σκηνὴν τῆς ἀποπομπῆς. Τί τοὺς μέλει ; Δι' αὐτοὺς τὸ πᾶν εἶνε νὰ ἐτοιμάσουν μίαν στήλην, τὴν ὁποίαν ν' ἀναγνώσῃ μὲ κνισμὸν περιεργείας ὁ πρωϊνὸς ἢ ὁ ἑσπερινὸς ἀναγνώστης.

Ὁ ἑλληνικὸς τύπος, καίτοι νέος, παρέλαθεν οὐχ ἥττον ὅλας σχεδὸν τὰς τελειοποιήσεις τῆς συγγρόνου δημοσιογραφίας· τὸ ρεπορτάζ ἀνθεὶ καὶ ἐν αὐτῷ ἀμερικανικώτατα. Ἐχει δὲ καὶ ἡ ἑλληνικὴ καινοθηρία τὴν χρυσὴν βίβλον τῆς· καὶ εἶνε γνωστὸς, ἂν ὄχι ἐξακουστὸς, ὁ δημοσιογράφος, ὁ ἀναβάς εἰς τὸ ἀερόστατον τοῦ Ἰταλοῦ ἀεροπόρου Σπελτερίνη, ὁ συγκοιμηθεὶς μετὰ καταδικαζομένου εἰς θάνατον τὴν προτεραίαν τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως, ὁ ἐμβολιασθεὶς διὰ κωχίνης καὶ ὑποστάς ἀρόπως τὸν ἐξ αὐτῆς πυρετόν, ἔχετε δ' ἐνώπιόν σας τὸν δημοσιογράφον, ὅστις, παραστὰς εἰς τὴν πρωϊνὴν ἐξέγερσιν τοῦ ἡθοιοῦ Κοκλὲν, (διότι εὐρισκόμενος εἰς τὴν κλινὴν τοῦ ἡζιώσε νὰ τὸν δεχθῇ ἡ σύγχρονος αὐτὴ δόξα), παρεκολούθησεν ὑπομονητικῶς τὸ ζῦρισμά του, ἤκουσε τὸ ἀτελείωτον κατηγορητήριόν του κατὰ τῆς ἀμουσίας τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας καὶ ἐνωτίσθη μετὰ φρίκης τὴν ἀπειλήν του, ὅτι ἂν ὁ βασιλεὺς δὲν τὸν ἐκάλει ἐντὸς ἡμισείας ὥρας θὰ ἐφευγεν ἐξ Ἀθηνῶν χωρὶς νὰ τὸν ἰδῇ. Εὐτυχῶς ὁ βασιλεὺς εἶχε καὶ πάλιν τὴν ἀγαθὴν ἐμπνευσιν νὰ σώσῃ τοὺς ὑπηκόους του ἀπὸ τὸ φοβερόν δυστύχημα. Ὁ ὑποστάς τὸ petit lever τοῦ Κοκλὲν δὲν εἶχε καταλίπει τὴν φλιάν τῆς θύρας τοῦ μεγάλου ἡθοιοῦ, ὅτε παρουσιάζετο ἀνακτορικὸς διαγγελεὺς ἐντεταλμένος νὰ καλέσῃ τὸν Μέργαν Κοκλὲν εἰς τὸ Παλάτιον. . . Ἐὰν τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπεισόδιον δὲν ἦτο προσωπικόν, θὰ προσεχάλλον ὡς ν' ἀποκαλυφθῇ ἐνώπιον τῶν ἠρώων τούτων τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ τύπου. Εἶνε οἱ πρωτομάρτυρες τοῦ ρεπορτάζ.

Πῶς γράφεται μία ἐφημερίς, ἵσως δύσκολον θὰ ᾔτο νὰ εἴπω ἐνταῦθα. Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐχεμύθεια μ' ἐμποδίζει καὶ οἱ πολλοὶ τῶν συναδέλφων μου

δὲν θὰ μοῦ ἐσυγχώρουν πιθανῶς τὴν ἀποκάλυψιν αὐτὴν τῶν δημοσιογραφικῶν χυτρῶν, ὅπου παρασκευάζονται τὰ ποικίλα καὶ παντοειδῆ ἐδέσματα, τὰ παρατιθέμενα καθ' ἐκάστην εἰς πνευματικὴν πανδαισίαν τοῦ δημοσίου. . . Τὰ ἀποκαλυπτήρια ταῦτα θὰ ἐκινδύνευον νὰ δείξουν εἰς τοὺς ἀθωότερους τῶν ἐνταῦθα παρευρισκομένων ἀναγνώστων ἐφημερίδων, μεταξὺ ἄλλων ὅτι ἡ ἀγχανήτης, τὸ μένος, τὸ ἱερόν πυρ, τὸ διαπνέον ἐν ἄρθρον, πᾶν ἄλλο ἢ τὴν ἀληθὴ τοῦ δημοσιογράφου κατὰστασιν, κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν γράφει τὸ ἄρθρον, ἐκφράζουν. Ποσάκις γελῶν, εὐθυμος, κατόπιν καλοῦ γεύματος, τοῦ ὁποίου οἱ ἄτμοι περιβάλλουν διὰ ροδίνης νεφέλης αἰσιοδοξίας τὰ πέριξ ἀντικείμενα, ὁ δημοσιογράφος δὲν κλαίει ὡς ὁ Ἱερεμίας τὴν τύχην τῆς δῆθεν πιπτούσης πατρίδος ; Ποσάκις δὲν ἐπλεξε μετὰ συγκινήσεως τὸ ἐγκώμιον νεκροῦ, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται καμμίαν θλίψιν διὰ τὸν θάνατόν του ; Πόσας φορές δὲν ἀπῆντησεν εἰς ἐπίθεσιν, βαθείως θίζασαν αὐτόν, μὲ τὸ μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη καὶ προσπαθῶν ὑπὸ τὰ ρόδα τῆς εὐθυμίας νὰ κρύψῃ τὴν ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ βέλους αἰμάσσουσαν πληγὴν ; Δὲν λέγω ὅτι οἱ δημοσιογράφοι εἶνε ἀναίσθητοι καὶ ὅτι ὅσα γράφουν τὰ γράφουν ἄνευ εἰλικρινείας καὶ χωρὶς πεποίησιν. . . Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀξίωσις νὰ αἰσθάνωνται ὅ,τι γράφουν μέχρι τῶν βαθυτάτων τῆς καρδίας μυχῶν, ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσετε ὅτι εἶνε κἄπως ὑπερβολικὴ. Ὅπως οἱ χειρουργοὶ τὰς ἐπιτυχεστέρας ἐγχειρήσεις τῶν τὰς κάμνουν ψυχροὶ καὶ ἄνευ συγκινήσεως, καὶ οἱ ἡθοιοὶ τὰ καλλίτερα μέρη παίζουν ἄνευ συγκινήσεως ὑποκειμενικῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν τύπον τὰ μᾶλλον ἡγανακτημένα ἄρθρα συντάσσονται ἄνευ ἡγανακτήσεως, αἱ δηκτικώτεροι ἐπιθέσεις ἄνευ θυμοῦ καὶ αἱ γλαφυρώτεροι περιγραφαὶ ἄνευ περιεργείας.

Ἀλλ' ἡ δημοσιογραφία κατήντησεν ἐλαφρά, νευρική, ἐπιπολαία, λέγουσιν οἱ θαυμασταὶ τοῦ «παλαιοῦ κελοῦ καιροῦ», οἱ ἐνθυμούμενοι τὰς ἐφημερίδας τῆς ἄλλοτε, τὰς βαρείας, ἐπισήμους καὶ ὀλίγον δυσπέπτους. . . Ἡ δημοσιογραφία ἐγενεν ὅ,τι ἤμπορεῖ. Μήπως καὶ ἡ κοινωνία τῆς σήμερον δὲν εἶνε διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν παλαιάν καὶ μήπως ὅλα τὰ πράγματα δὲν μεταβάλλονται εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ; Σέβομαι τὴν παλαιάν, εὐσυνειδήτον, σοβαρὰν δημοσιογραφίαν, ἥτις παρείχεν εἰς ἡμᾶς πολιτικὰ ἄρθρα καλῶς μελετημένα, ἐξαντλοῦντα τὸ θέμα, συζητητικά, ἐνίοτε καὶ πειστικὰ ἀκόμη, φιλολογικὰς ἢ φιλοσοφικὰς πραγματείας, πλήρεις κοινοτοπιῶν ἴσως, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε μετὰ πολλῆς σοβαρότητος διατυπωμένων. Ἀλλ' ἡ πυρετώδης, ἡ ἀτμήλατος, ἡ ἡλεκτροκίνητος ζωὴ τῆς σήμερον ἔχει ἄλλας ἀπαιτήσεις. Πρὸς τὰ ἰδεώδη ταῦτα ἀσυνειδήτως καὶ ἀνεπιγνώστως τείνει καὶ ὁ ἑλληνικὸς τύπος. Τὰ τρία τέταρτα τοῦ χώρου ἐκάστης ἐφημερίδος κατέχονται ἤδη ὑπὸ τῶν γεγονότων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι δὲν προωδεύσαμεν ἀκόμη ἀρκούντως εἰς τὴν εὐσυνειδήσιαν, ὥστε τὰ γεγονότα νὰ εἶνε ὅμοια εἰς πάσας τὰς ἐφημερίδας. Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ ποθητὴ αὐτὴ ἐποχὴ. . . Μικρὸν μέρος μόνον πλέον κατέχεται ἀπὸ τὰ περὶ αὐτῶν σχόλια, φροντίζομεν δὲ καὶ εἰς τὰς κρίσεις

ΤΟ ΓΑΣΤΟΥΡΙ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

μας αὐτὰς νὰ δίδωμεν χαρακτῆρα χρονογραφικόν. Ὅταν καὶ ὁ τηλεγράφος ἀρχίσῃ νὰ παίζει ὀλιγώτερον μετριόφρον μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων, αἱ πληροφορίαι θὰ ἐκταθοῦν περισσότερο καὶ θὰ ἰδῇτε ὅτι ἡ θέσις τῆς ἀρθρογραφίας θὰ περιορισθῇ ἀκόμη περισσότερο. Τὸ ρεπορτάζ θὰ κατὰχλύσῃ τότε τὰς ἐφημερίδας ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν κυρίων ἄρθρων μέχρι τῆς τελευταίας σελίδος, ὅπου συσσωρεύονται αἱ ἀγγελίαι.

Μόνον τὰς ἀγγελίας δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐκθρονίσῃ. Εἶνε ἡ δύναμις, τὸ αἶμα τῶν ἐφημερίδων. Ὡ! ὅχι τῶν ἐλληνικῶν, αἱ ὁποῖαι διαμυρσβητοῦν ἐν εἰδῇ ἐργολάβων διαγωνιζομένων εἰς μειοδοτικὴν δημοπρασίαν τὰς ὀλίγας ἀθλίαις χιλιάδας, τὰς ὁποίας τὸ ἐλληνικὸν ἐμπόριον διαθέτει εἰς αὐξήσιν τοῦ κύκλου τῶν πελατῶν του. Ἡ ἀγγελία κυρίως ἡγεμονεύει εἰς τὰ ἀγγλικὰ καὶ τὰ ἀμερικανικὰ φύλλα. Εἰς αὐτὰ δὲν περιορίζεται εἰς τὴν γ' καὶ τὴν δ' σελίδα, ὅπως εἰς τὰ φύλλα τοῦ ἄλλου κόσμου. Κυριαρχεῖ ἀπὸ τὴν α' σελίδα. Γνωρίζετε τί εἶνε τὰ εἰσοδήματα μερικῶν ἐφημερίδων ἐκ τῶν ἀγγελιῶν; Θὰ πηχόμην εἰς ἑκατὸν ἀπὸ τοὺς εὐμενεῖς ἀκροατάς μου νὰ εἶχε τὸ ἑκατοστὸν αὐτῶν δι' ἐν καὶ μόνον ἔτος. Οἱ Τάϊμς κερδίζουν ἐτησίως ἐκ τῶν ἀγγελιῶν τῶν 10—15 ἑκατομμύρια φράγκα. Τοῦτο ἐξηγεῖ πῶς ἐκάστη τῶν 60 ἀρχικῶν μετοχῶν τῶν ἰδρυτῶν τοῦ παγκοσμίου φύλλου ἔλαβεν ἐφέτος εἰς μέρος 125,000 φράγκα, — ὅσον ἴσως δὲν θὰ ἐπωλοῦντο ὅλοι ὁμοῦ αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες.

Εἰς τὸν ἐλληνικὸν τύπον ἀνήκει ἀποκλειστικῶς ἡ τιμὴ τῆς καθιερώσεως ἰδιαιτέρου εἵδους ρεκλάμας, τῆς προσωπικῆς καὶ ἀνωφελοῦς, ἂν θέλετε ρεκλάμας, ἥτις διαθρύπτει τὴν περιορισμένην ματαιοδοξίαν μερικῶν, δὲν ἐξέρχεται ὠρισμένου κύκλου καὶ χρησιμεύει ὡς δόξα πρόχειρος εἰς ὅσους θέλουν νὰ αἰσθανθοῦν καὶ τοὺς νυχμοὺς τοῦ γλυκυπίκρου τούτου συναισθήματος, τοῦ εἰς τόσον ὀλίγους προσιτοῦ. Ἔρχεται κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν; Θὰ φροντίσῃ νὰ τὸ δημοσιεύσῃ εἰς μίαν ἢ δύο ἐφημερίδας μετὰ ἀνάλογα κοσμητικὰ ἐπιθέτα. Ἀπῆλθε χάριν ἀναφυγῆς εἰς τὴν Αἰγίαν ἢ τὰ Μέθανα; Πρέπει καὶ αὐτὸ νὰ γείνη γνωστὸν εἰς τὸ κοινόν. Ἐὰν ἡρραβωνίσθῃ ἡ ὑπανδρεῖσθῃ, τότε εἶνε ἀδύνατον νὰ διαφύγετε τὴν γνώσιν τοῦ πράγματος. Θὰ μάθετε τί εἶνε ἡ μνηστὴ του. Ἄν εἶνε πλουσία, ἡ ἐφημερίς θὰ φροντίσῃ νὰ τὴν χαρακτηρίσῃ ὡς «πολύφερνον». Ἐὰν εἶνε πτωχή, ἡ πενία εἶνε ἀρετὴ καὶ θὰ κρύπτεται ὑπὸ τὸ σεμνὸν ἐπιθετὸν τῆς «εὐ ἡγμένης». Ἐὰν εἶνε ἄσχημος θὰ εἶνε διὰ τὴν ἐφημερίδα «ἀγαθή». Συνήθως δὲ θὰ ἔλκῃ τὸ γένος ἐκ διακεκριμένης οἰκογενείας. Οὕτως ὥστε ἀναγινώσκων τὰς περὶ γάμων εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων, μοῦ ἔρχεται πολλάκις ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐρωτήσω ἂν οἱ μὴ ἀνήκοντες εἰς διακεκριμένας οἰκογενείας μένουν ἐν Ἑλλάδι ὅλοι ἄγαμοι.

Ὁ ἐλληνικὸς τύπος προώδευσε; Τίς ἡμπορεῖ νὰ τὸ ἀρνήθῃ; Ὅσοι ἐνθυμοῦνται τὰς πρὸ εἰκοσαετίας ἐφημερίδας δὲν θὰ μετὰ διαψεύσουν. — Αἱ ἐφημερίδες

ἐκείναι συνετάσσοντο χάριν ὠρισμένου κύκλου ἀνθρώπων, ἀνεγινώσκοντο ὅλως οἰκογενειακῶς, ἄνευ ἐνδιαφέροντος καὶ περιεργείας, περιωρισμένην δ' ἐξήσκουν ἐπιρροήν. Καὶ πῶς ἄλλως; Ἡ *Ταχύπτερος Φήμη*, ὡς κουρασμένη ἀτμομηχανὴ σιδηροδρόμου, ὑπερβολικῶς φορτωμένου, δὲν κατῴρθανε νὰ συγκεντρώσῃ ἐπὶ τῶν πιναρῶν πτερῶν τῆς παρὰ ἡμέρας ὁλοκλήρους, ἀφ' οὗτου συνέβησαν, τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας. Ἡ *Αὐγὴ* δὲ ἐνόμιζεν ὅτι ἐξήγειρε τὴν κοινὴν συνείδησιν, ὅταν μὲ μυστηριώδες ὕψος κατήγγελλεν εἰς τὸ κοινὸν μίαν βασιλικὴν προδοσίαν ὡς ἐξῆς: «Ὁ ἐξ Αὐστρίας φάκελλος ἔφερε χθὲς σπουδαϊότατα νέα διὰ τὸν βασιλέα. Πολλὰ λέγονται». Ὅταν ἐξεδόθη ἡ πρώτη ἡμερησίᾳ ἐφημερίς, τὰ δημοσιογραφικὰ χρονικὰ ἐσημείωσαν ἀληθῆ ἐπανάστασιν. Τὸ πρῶτον φύλλον αὐτῆς ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ τυπογραφικοῦ πιεστηρίου δύο ὁλόκληρα ἡμερονύκτια, ὡς ἂν ἐδίσταζε νὰ προβῇ εἰς τὸ ἀποφασιστικὸν βῆμα, ἀλλ' ἡ βραδύτης ὀλίγον παρετηρήθη, ἀφοῦ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης αἱ νωπότεραι εἰδήσεις, αἱ παρατιθέμεναι εἰς τὴν κοινὴν, εἶχον διαμείνει τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας τοῦλάχιστον εἰς τὰ γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων, γραφεῖα κείμενα εἰς τὸ βάθος αὐλῶν ἀνηλίων καὶ ὑπόπτου καθαριότητος, συνεχομένων μετὰ τοῦ τυπογραφείου, τοῦ ὁποίου ὁ ἀρχιεργάτης ἦτο πολλάκις καὶ διευθυντῆς τῆς ἐφημερίδος.

Καὶ μὴ σᾶς φανῇ παράδοξον. Αὐτὸς ὁ ὁμιλῶν τὴν στιγμὴν ταύτην ἐνθυμεῖται ὅτι πρὸ δεκαετίας περίπου τὸ δημοσιογραφικὸν του στάδιον ἤρχισεν, ὡς ἐρασιτέχνης, εἰς ἐφημερίδα, τῆς ὁποίας ὁ διευθυντῆς διέκοπτε σοβαρώτατον ἄρθρον περὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Βίσμार्κ ἢ τοῦ Κουμουνδούρου διὰ νὰ κινήσῃ τὸ πιεστήριον ἢ νὰ φέρῃ τὰ φύλλα τῆς ἐφημερίδος του εἰς τοὺς συνδρομητάς.

Σήμερον ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων προώδευσεν ἄρκετὰ εἰς τὸν δημοσιογραφικὸν κόσμον, ὥστε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχισυντάκτου καὶ τοῦ διανομέως ἢ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τῆς μηχανῆς, τῆς κινούσης τὰ πιεστήρια, νὰ μὴ συγχέωνται, ἢ ἐιδιότης δ' ἀνεπτύχῃ τόσον, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ἰδιαιτέρος πολιτικὸς ἀρθρογράφος, ἄλλος χρονογράφος, τρίτος συντάκτης τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς, δύο ἢ τρεῖς συλλέκται εἰδήσεων, εἰς ἃ δύο μεταφράσται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον ἐκτάκτων συντακτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐνισχύουσι τὴν κυρίαν σύνταξιν καὶ ἀντὶ ἡθικῶς τινων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀμοιβῶν, ἀναλαμβάνουν νὰ γράφουν ἄρθρα τινὰ ἐπὶ ἐιδικῶν θεμάτων. — Εἶνε ἀληθές, ὅτι πολλάκις ὁ πολιτικὸς συντάκτης καταλαμβάνεται ἀπὸ τὸν κνισμὸν ν' ἀναμορφώσῃ τὸ θέατρον ἢ τὴν φιλολογίαν, ἐλλείψει ὕλης τὸ διαφωρογραφικὸν ἀρθρίδιον τοῦ καινοθῆρα δημοσιεύεται εἰς ἐπιφανῆ θέσιν κυρίου ἄρθρου καὶ ὁ πρακτικογράφος τῆς Βουλῆς, ἀργοῦντος τοῦ κοινοβουλίου, ἀσχολεῖται εἰς μεταφράσιν τῆς ἐπιφυλλίδος, πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀπληρώτων ὑπογείων τῆς ἐφημερίδος, ἀλλὰ πάντες οὗτοι ἔχουν τοῦλάχιστον τὰ στοιχειώδη προσόντα διὰ τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελοῦν.

Δὲν ἀναλαμβάνω νὰ συγκρίνω τοὺς κολοσσοὺς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου πρὸς τοὺς Δαυίδ, τοὺς ἄνευ

μέσων σχεδόν, ἄνευ κεφαλαίων, μὲ μόνην τὴν σφενδόνην ἀνὰ χεῖρας ἀνχλαβόντας νὰ πραγματοποιήσωσι τὸ ὄνειρον τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ τύπου. Πολλὰ μᾶς χρειάζονται ἀκόμη, πολλὰ ἐλλείπουν — καὶ ἰδίως ἡ ζωηρότερα ὑποστήριξις τοῦ κοινοῦ, ἥτις θὰ βελτιώσῃ τὸν τύπον καὶ θὰ χειραφετήσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν πολιτικῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ τὸν καταστήσῃ ἀληθῆ καὶ πανίσχυρον τῆς κοινῆς γνώμης ἀντιπρόσωπον. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὁποία ἦτο ἡ ἐφημερίς πρὸ δεκαετίας καὶ ὁποία εἶνε σήμερον, εἶνε ἡναγκασμένος σχεδόν νὰ θαυμάσῃ τὸν διανυθέντα δρόμον. Οἱ μεμψίμοιροι ἢ οἱ πολὺ φιλοπρόδοι, ἀδιάφορον, δὲν ἀρκοῦνται εἰς ὅ,τι ἐπετελέσθη καὶ ὀνειρεύονται ἐν Ἀθήναις τοὺς *Τάιμς* ἢ τὸν γαλλικὸν *Χρόνον*. Ἐὰν αὖριον τυγὸν τοιαῦτα ἐφημερίδες ἤρχιζαν νὰ ἐκδίδωνται ἐν Ἀθήναις, εἶμαι βέβαιος ὅτι οὐδεὶς τῶν συναδέλφων μου θὰ δυσηρεστεῖτο. Δυστυχῶς αἱ ἐφημερίδες, ὅπως ὅλα τὰ πράγματα, ἔχουν ἀνάγκην δεδομένων συνθηκῶν πρὸς ἀνάπτυξιν, χωρὶς δὲ θερμότητα καὶ ὑγρασίαν, καμμίᾳ βλάστησις καὶ καμμίᾳ θαλερότης — οὐδὲ θαλερότης φύλλων δημοσιογραφικῶν ἐπομένως δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Δὲν θὰ καταλήξω τὸν λόγον, ὑπὲρ τὸ δέον ἤδη παραταθέντα, χωρὶς ν' ἀναιρέσω ψευδῆ ἰδέαν ἐπικρατοῦσαν, ἐν Εὐρώπῃ ἰδίως, περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου. Οἱ ξένοι, οἱ γράφοντες περὶ τῆς ἡμετέρας δημοσιογραφίας, δανειζόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ εἰς τὰς πληροφορίας τοῦ ἄλλου, ἔχουν ὅλοι τὴν μανίαν νὰ φαντάζωνται ὅτι ἔχομεν πολλὰς ἐφημερίδας. Εἰς στατιστικὴν περὶ τύπου, δημοσιευθεῖσαν εἰς βιβλίον τοῦ 1892, αἱ Ἀθηναὶ προικίζονται μὲ 21 ἐφημερίδας, ἐνῶ ἔχουν μόνον ὀκτώ ἢ δέκα, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἡμεροβίων ἢ λαθροβίων, ἢ Σῦρος μὲ 5, ἐνῶ τακτικῶς ἐκδιδόμενην ἐγὼ γνωρίζω μίαν μόνην, αἱ Πάτραι ὀκτώ, ἐνῶ τακτικῶς δημοσιευομένην ἔχουν καὶ αὐταὶ μίαν κτλ. Ἄν θέλετε καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων ἀπὸ τὸν ἀλλοδαπὸν συντάκτην τῆς στατιστικῆς αὐτῆς, ἀκούσατέ τον. Εἶνε περίεργος: «Φύλλα κομματικὰ (λέγει) ἔτοιμα εἰς ἐπίθεσιν καὶ ἀμυναν, ἰδίως κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν, αἱ ἀθηναῖκα ἐφημερίδες ἀναγκάτως ἀκολουθοῦν τὰς τύχας τοῦ κόμματός των. Εἰς τὰ ἡμιεπίσημα φύλλα εὐρίσκει τις μερικὸς δημοσιογράφος κερδίζοντας 300—500 δραχμὰς κατὰ μῆνα. Ἀλλὰ συνήθως αἱ ἐμπνεύσεις προέρονται ἄνωθεν. Οἱ ἀληθεῖς συντάκται εἶνε ἄνδρες πολιτικοί, βουλευταί, πρωθυπουργοί, πρῶτον ὑπουργοὶ ἢ πρῶτον ὑπάλληλοι. Ἀντιπολιτευόμενοι ἢ συμπολιτευόμενοι αἱ ἐλληνικαὶ ἐφημερίδες ἔχουν ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν συνδρομῶν καὶ πωλήσεως φύλλων, ὅσος ἀρκεῖ διὰ νὰ φυτοζωοῦν. Ἐξαγγέλλονται καθ' ὁδὸν ὑπὸ παιδιῶν». Ἡ εἰκὼν τοῦ τύπου δὲν εἶνε ἀκριβεστερά τῆς στατιστικῆς. Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ ἐλληνικὸς τύπος δὲν πλέει εἰς τὸν χρυσόν. Ἐγὼ δὲ ἰσχυροὺς λόγους νὰ πιστεύω ὅτι τὰ κέρδη τῶν συντακτῶν τῶν ἐφημερίδων δὲν ὑπερβαίνουν συχνὰ τὰς 500 δραχμὰς κατὰ μῆνα, τὰς ὁποίας ὁ ξένος συγγραφεὺς ὀρίζει εἰς τοὺς Ἑλληνας δημοσιογράφους ὡς τὸ ἰδεώδες τῶν ὕλικῶν ἀπολαύσεων. Ἀλλ' εἰς

τόπον, ὅπου οἱ ὑπουργοὶ λαμβάνουν 800 δραχμὰς κατὰ μῆνα διὰ τὰ ὑβρίζοντα ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους—θὰ ἦτο ἴσως ἄδικον οἱ δημοσιογράφοι νὰ κερδίζουν περισσότερας ἀπὸ 500 διὰ τὰ ὑβρίζοντα τοὺς ὑπουργούς. "Οἱ αἱ ἐφημερίδες εἶνε κομματικαὶ καὶ εἶνε ἀληθεῖς. Ἀλλ' ὑπάρχει ἀρὰ γὰρ Ἑλλήνων, μὴ ἔχων κομματικὰς συμπάθειάς; Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οὕτε συντάσσονται, οὕτε διευθύνονται ἀπὸ πολιτευτὰς ἢ πρῶτον ὑπαλλήλους. Πολλοὶ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν θὰ εἶχον τὴν ὁρεξίν ἢ τὴν ἱκανότητα νὰ διευθύνουν ἢ νὰ συντάσσουν σήμερον μίαν ἐφημερίδα, ἥτις βιομηχανικὴ ἅμα καὶ πνευματικὴ ἐπιχειρήσις ἀπαιτεῖ τοῦλάχιστον ἰδιάζουσάν τινα νοημοσύνην καὶ ἀφοσίωσιν, μὴ μεριζομένην μεταξὺ τῶν ἔργων τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν φροντίδων τῆς ἐφημερίδος. . . . Κατὰ τοῦ ὅτι αἱ ἐφημερίδες διαλαλοῦνται καθ' ὁδὸν ὑπὸ μικρῶν ἐφημεριδοπωλῶν δὲν ἔχω νὰ διατυπώσω καμμίαν ἀντίρρησην. Αὐτὸ εἶνε ἀληθές—καὶ εἶνε τὸ μόνον ἀληθές ἐκ τῶν πληροφοριῶν τοῦ ξένου συγγραφέως.

Κυρίαὶ καὶ κύριοι,

Νομίζω ὅτι ἐφάνην εἰλικρινής. — Δὲν ἔδειξα ὑπερβολικὴν μετριοφροσύνην εἰς βάρος τοῦ τύπου καὶ ἐξῆρα θοαρὰς τὰ μεγάλα αὐτοῦ πλεονεκτήματα. Προσεπάθησα νὰ διαγράψω ἐνώπιον ὑμῶν τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον ἡ ἐφημεριδογραφία διαδραματίζει εἰς τὴν ἐποχὴν ἡμῶν, τὴν κίνησιν τῆς ὁποίας χρησιμεύει ὡς κέντρον, τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἀκτινοβολεῖ περὶ αὐτῆς. Δὲν ἀπέκρυψα εἰς ὑμᾶς καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῆς τε καὶ τῶν ἐφημεριδογράφων. Τούναντίον, διεξεδίχασα καὶ ταῦτα ἐνώπιόν σας ὡς ἀναγκαῖον κακόν. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπεκαλέσθην ἄν τὴν ἐπιεικειάν σας.

Ὑπάρχει ἐν τούτοις ἐν ἐλάττωμα τῶν δημοσιογράφων, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ζητήσω ὅλην σας τὴν συγκατάθεσιν.

Εἶνε τὸ ἐλάττωμα μερικῶν ἐξ αὐτῶν νὰ ὁμιλοῦν δημοσίᾳ. — Ἀν δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τοὺς τὸ συγχωρήσετε — τοῦλάχιστον περιορίσατε τὴν ὁργὴν σας κατὰ τῶν κυρίως ἐνόχων καὶ μὴ περιλάβετε εἰς αὐτὴν ὀλόκληρον τὸν τύπον.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Ἡ ΖΩΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

NOOMANTEIA

Καμμὶὰ τριανταρὶὰ ἐτῶν. Ὁφθαλμοὶ περικυκλωμένοι ἀπὸ τὰς μακρὰς ἀγρυπνίας· γένειον μικρὸν ξανθόν· μέτωπον εὐρύ, ἐξωγυμμένον. Μαθηματικὸς χωρὶς δίπλωμα, θεωρητικὸς, φιλόσοφος, οὐτοπιστής. Κατέγεινεν ὀλίγον εἰς τὸ ζήτημα τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου καὶ τοῦ πεδαλίου τοῦ ἀεροστάτου· τὸ πρῶτον τὸ ἐγκατέλειψεν ὡς ἄλυτον· τὸ δεύτερον νομίζει ὅτι τὸ ἔλυσεν, ἐπινοήσας νέον ἀεροπλάνον κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ περιγραφομένου εἰς τὸν Ρωθύρον τὸν Κατακτιτὴν τοῦ Ἰουλίου Βέρν. Ὅποτε τοῦ τύχουν παράδες, θὰ ἐφαρμόσῃ, λέγει, τὸ στάδιόν του καὶ θὰ δοξασθῇ. Πρὸς τὸ παρὸν χάνει προγυμνάσεις μαθηματικῶν καὶ καταγί-

νεται εἰς διαφόρους μικροτέρας ἀνακαλύψεις μαθηματικὰς, μηχανικὰς, χημικὰς. Οἱ φίλοι του, οἱ ὅποιοι ἀγαποῦν τὴν συναναστροφὴν του διὰ τὰς ποικίλας γνώσεις του καὶ διὰ τὸ παρὰδοξον πνεῦμά του, τὸν ὀνομάζουν Ἀρχιμήδην. Ἀλλὰ τὸ ἀληθές του ὄνομα εἶνε Κίμων Σωτηρίου.

Καὶ ἀπόψε ὁ Κίμων ἀγρυπνεῖ. Ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν τελευταίαν ἐσπερίδα, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ νοομάντης Κούμπερλανδ, καὶ καθήσας πρὸ τῆς ἐστῆς του τραπέζης, σκεπασμένης ἀπὸ χαρτὰ λυωμένα γεμάτα ἐξιιώσεις, ἤρχισε νὰ σκέπτεται. Εἶνε ἀρχὰ, πλησιάζει νὰ ἐξημερώσῃ καὶ ἀκόμη σκέπτεται. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνοίγει τὴν Φυσιολογίαν τοῦ πνεύματος τοῦ Πωλὸν (ἐν βιβλίον-ἐγκόλιον, εἶδος πανακείας πνευματικῆς) καὶ διαβάζει κανένα παράγραφον ἢ χαράσσει μὲ τὸ μολυβδοκόνδυλον διαγράμματα ἀκατανόητα καὶ λέξεις συγκεκομμένας. Θὰ τὸ λύσῃ τὸ πρόβλημα τῆς νοομαντείας ὁ Κίμων, εἶνε ἀδύνατον! Ἐχει τὴν βεβαιότητα ὅτι οὕτε ἔχνος ἀγρυπτείας χωρεῖ εἰς τὰ πεираματα τοῦ Κούμπερλανδ. Τὴν νοομαντείαν τὴν θεωρεῖ ἀπλῶς ὡς θαῦμα, ἀφ' οὗ κατὰ τὴν βουδδίζουσαν θεοσοφίαν, ἡ ὁποία εἶνε ἡ θρησκεία του, θαῦμα εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ φυσικοῦ νόμου ἀνωτέρου, ἀγνώστου εἰς τοὺς κοινούς ἀνθρώπους. Τὸν φυσικὸν τοῦτον νόμον, ὁ ὅποιος πιθανὸν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἰδιοφυᾶ καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐμπνευσμένον νοομάντην νὰ μὴ εἶνε ἀκόμη καθολοκληρίαν ἀποκεκαλυμμένος, πρόκειται νὰ ἐξηγήσῃ ὁ Κίμων. Ἐχει ὡς δεδομένα τὰ πεираματα, εἰς τὰ ὁποῖα παρευρέθη, —ἀνευρέσεις κεκρυμμένων πραγμάτων καὶ μαντείας λέξεων ἐνδιαθέτων, — καὶ μίαν νύξιν θεωρητικὴν μικράν, τὴν ἀρχὴν τὴν τεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κούμπερλανδ, ὅτι δηλαδὴ πᾶσα ἔννοια παρούσα ἐν τῇ ἐγκεφάλῳ, ἀνταποκρίνεται εἰς νευρομυϊκὰς κινήσεις, ἡ μᾶλλον ἐξωτερικὰς ἀλλοιώσεις ὠρισμένας, τῶν ὁποίων δύναται νὰντιληφθῇ χεῖρ ἐξηγητικὴν ἢ καὶ ὀφθαλμὸς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην τὴν ἐδασάνυσεν ἐπὶ πολὺ ὁ Κίμων καὶ τὴν εὗρεν ἀπολύτως ἀληθῆ. Μόνον τὸ ἀπλούστατον καὶ κοινῶς παρατηρημένον γεγονός, ὅτι μεταβάλλεται ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον ἢ μελαγχολικώτερον, ἐπὶ τὸ ταπεινότερον ἢ ὑψηλότερον ἢ φυσιογνωμία τοῦ διανοουμένου φαιδρὸν τι ἢ λυπηρόν, ὑλικὸν ἢ αἰθέριον, μόνον τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ πείσῃ τὸν προχωροῦντα ἐκ τῶν ἀπλουστεριῶν εἰς τὰ συνθετώτερα, ὅτι ἡ μελέτη τῶν ἐξωτερικῶν ἀλλοιώσεων δύναται νὰ δηγήσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν μαντείαν τοῦ ἐνδιαθέτου. Τούτου τεθέντος, τὸ ζήτημα βλέπετε ἀπλουστεύεται σημαντικῶς. Πρόκειται δηλαδὴ μόνον νὰ εὗρεθῇ ὁ τρόπος, ἡ μέθοδος τῆς πρακτικῆς ἐξασκήσεως τοῦ μάντεως. Περὶ τούτου ἐρωτώμενος καὶ αὐτὸς ὁ Κούμπερλανδ, τίποτε θετικὸν καὶ ὠρισμένον δὲν θὰ εἶχε νὰποκριθῇ. Τὸ μυστικὸν τοῦ Κούμπερλανδ εἶνε ἡ ἰδιοφυΐα του, ὅπως καὶ τοῦ Λαβάντερ, ὁ ὅποιος μεθ' ὅλα του τὰ συγγράμματα εἰς κανένα τῶν ἀναγνωστῶν του δὲν ἐδυνήθη νὰ μεταδώσῃ τὴν φυσικὴν ἐκείνην εὐστοχίαν, δι' ἧς ἐκεῖνος κατενόει τὸν χαρακτήρα ἐκ τῆς φυσιογνωμίας. Ἡ σύγκρισις αὕτη ἐπροξένησε πολλὴν βαρυθυμίαν εἰς τὸν Κίμων. Ἀν δὲν εἶχε γεννηθῇ, με ποῖαν μελέτην θὰ ἠμποροῦσε ποτὲ νὰ γίνῃ Κούμπερλανδ; Ἦτο τὸ ἴδιον, ὡς νὰ ἐζήτηι νὰ γράψῃ μίαν Ἰλιάδα ἢ μίαν Ἀντιγόνην διὰ τῆς μελέτης τῶν αἰσθητικῶν κανόνων. Καὶ ἔμεινεν οὕτως ἐπὶ πολὺ ἀκόμη ἀγρυπνὸς καὶ μελαγχολικός. Τὸ πρόβλημα δὲν ἐλύετο τὸσον εὐκόλως. . . .

Καὶ τὸ λευκὸν φῶς τῆς πρωίας εἰσέρχεται ἤδη ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἤρχισε νὰ ὠχρεῖ ἡ λάμπα, ἡ ὁποία ἐφώτιζε τὴν ἀγρυπνίαν τοῦ Κίμωνος. Τότε ἐπὶ τοῦ προ-